

БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ИЖОДКОРЛИК ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МЕТОДЛАРИ ВА УСУЛЛАРИ

Гулнора Исмоилова

Тошкент вилояти, Тошкент туманидаги

27-умумтаълим мактабининг Бошланғич синф ўқитувчиси.

Аннотация: Бошланғич таълим, тарбия, инноватция, мактаб, устоз-муаллим, ўқитувчи, ўғил-қизлар, педагоглар, ўқувчилар, тараққиёт, жамият, ижодкорлик, баркамол, мустақиллик.

Калит сўзлар: Жамият, тарбия, инноватция, мактаб, устоз-муаллим, ўқитувчи, ўғил-қизлар, педагог, ўқувчи.

Барчамизга маълумки, бугунги кунда жамият тараққиётининг ҳозирги босқичида мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар шу жамиятда яшаётган ҳар бир инсонни ўз имкониятларини рўёбга чиқара оладиган эркин, ижодкор шахс сифатида тарбиялашга йўналтирилган. Шу ўринда ўқувчи ёшларни Ватанга садоқат, истиклол ғояларига ҳурмат руҳида тарбиялашда, уларга таълим билан бирга тарбия бериш ҳам муҳим масала бўлган бир пайтда, уларнинг ижодкорлик қобилиятини ҳам ривожлантириш жуда муҳим деб биламан. Боиси ўқувчиларнинг келажакдаги комиллиги, иқтидори ва истеъдоди уларнинг бошланғич синфларда олган билим ва кўникмалари билан баҳоланади. Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни ҳамда “Кадрлаш тайёрлаш миллий дастури”да ҳам баркамол шахсларнинг таълими ҳамда уларнинг тарбиясига алоҳида эътибор қаратилгани сир эмас. Бугунги кунда ўз билими, салоҳияти, имкониятларини жамият тараққиётига тўлиқ сарфлаб, мустақил Ўзбекистонимизнинг тараққиётига, юксалишига ҳамда гуллаб-яшнашига муносиб ҳисса қўшаётган ёшларимиз кўпчиликини ташкил этади. Мактабларда ҳаттоки, мактабгачач таълим ташкилотларида мустақил фикрлай оладиган ижодкор шахсларни шакллантириш, уларнинг дунёқарашини, фикр ва

мулоҳазаларини теранлаштириш, китобхон ёшларнинг сафини кенгайтириш жамиятда туб ўзгаришлар бўлишига замин яратади десак муболаға бўлмайди. Жамиятимизда яшаётган ҳар бир инсоннинг фаолиятида, ҳаётда ўз ўрнини топишида бошланғич синфларда эгалалаган билими катта тасирга эгадир. Бугунги кундаги ўзгариш ва ислохотлар -ёшларнинг ривожланиши, тафаккурини янгилашда ўқув жараёнига илғор технологияларни киритиш, ўқувчиларнинг эркин мустақил фикрлаш, ижодкорлик фаолиятларини ривожлантиришни тақозо этади. Болажонларимизнинг атроф-оламни идрок этиши, олган билимларини ўзлаштириши, келажакдаги ҳаётида билим малака ва кўникма ҳосил қилади. Бошланғич синф ўқувчисининг фаолиятида ижодкорлик унинг самарали таълим фаолиятини белгилаб берувчи илмий тасаввурлари эвристик таълимнинг педагогик асоси саналади. Ўқувчи ёшлардаги билиш жараёни ижодкорлик натижасида юз беради десак ҳато бўлмайди. Изланишлар жараёнида ижодкорлик фаолиятининг намоён бўлиши учун аниқ мақсадга йўналтирилган, режалаштирилган, меъёрларга эга бўлган, ўз-ўзини англаган фаолият зарурияти сезилади. Бу эса ўқувчиларда атроф-олам объектлари ва улар ҳақидаги билимларни ўзлаштириш; таълим самарадорлигини вужудга келтириш, фаолиятнинг аввалги турларига таянишни тақозо этади. Ўқувчи шахсини ривожлантиришга йўналтирилган таълим жараёнида унинг ақлий- интеллектуал, ижодий хусусиятлари намоён бўлади. Бугун ёу борада, айниқса, бошланғич синф ўқувчиларининг таълим жараёнида ижодий фаолиятини шакллантириш имкониятлари кенгроқ бўлиб ҳисобланади. Чунки бошланғич таълимда ўқувчиларнинг ақлий қобилияти, диққати фикрлаш даражаси фаол ривожланади.

Мазкур ёшдаги болаларнинг ижодий фаолиятлари бир-биридан фарқ қилар экан, уларнинг истеъдоди ҳам турлича намоён бўлади. Шунинг учун ҳам бошланғич синф ўқувчиларининг майл ва интилишлари билиш ва ижодий фаолиятлари, истеъдодларини шакллантириш муҳим аҳамият касб этади.

Унутмаслигимиз керакки, болажонларда ижодкорлик – фаолияти турли ҳолатларида пайдо бўлади. Қизиқиш илҳом, интилиш ва бошқалар ижодкорликнинг инсон онгида энг олий тарзда пайдо бўлишидан тортиб, то

намоён бўлишигача жараёнини ўз ичига олади. Шахснинг ижодий фаолият эҳтиёжи фаолиятда янги, илгари мақсад қилиб қўйилмаган бунёдкорлик интилишини билдиради. Юқорида таъкидлаганимиздек, ҳар бир шахснинг ижодкорлик фазилатларининг шаклланиши айнан мактабда бошланади. Зеро, мактабда турли салоҳият ва қобилиятга эга болалар таълим олади ва болалардаги ана шу лаёқатни ва салоҳиятни ривожлантириш мактаб ўқитувчиларининг биринчи галдаги вазифасидир. Болалардаги ижодий фаолиятнинг ҳар қандай куртаклари таълим-тарбиядан ташқарида, фаолиятдан ташқарида камол топа олмайди. Таълим-тарбия жараёнида болалардаги яширин истеъдодларни юзага чиқариш, кичик мактаб ёшидан бошлаб ўз фаолиятини намоён қилиши учун имконият яратиш, улардаги ижодкорлик қобилиятини ривожлантириш - келажакда юксак салоҳиятли, ижтимоий фаол, ўткир зехнли, кашфийётчилик қобилиятини намоён эта оладиган рақобатбардош кадрларни вояга етказиш гарови бўлиб ҳисобланади. Республикамизда бу борада тадқиқот олиб бораётган олимларнинг аксарияти ўқувчиларда ижодий қобилиятни шакллантиришга уларнинг ақлий салоҳиятини ривожлантириш орқали ёндашадилар. Ўқувчининг ижодий фаолияти эса айнан унинг фаолияти жараёнида: - ўз-ўзини ривожлантириш; - ўқув фаолиятининг илғор технологиялар асосида қурилиши; - ўқитувчи ва ўқувчилар ўртасида ўзаро ҳамкорликнинг қарор топиши; - ўқув фаолиятининг ўқувчилар ички мотивга асосланган ҳолда изланувчанлик йўналишини касб этиши орқали ўз ифодасини топади.

Фойдаланилган адабиётлар:

- 1. Педагогика фанлари доктори, профессор Х.И.Ибрагимов**
- 2. Педагогика фанлари доктори, профессор М.Тохтаходжаева**
- 3. Педагогика фанлари доктори, профессор Абдуллаева Б.С.**
- 4. Интернет манбаалари**